

V Bruseli 8. novembra 2024
(OR. en)

15234/24

EDUC 407
COMPET 1082
SOC 809

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Podpora nadčasových zručností a konkurencieschopnosti prostredníctvom vysokoškolského vzdelávania – <i>diskusia o smerovaní</i>

Predsedníctvo po konzultácii s výborom pre vzdelávanie vypracovalo podkladový dokument uvedený v prílohe, ktorý sa predkladá ako základ diskusie o smerovaní na zasadnutí Rady pre vzdelávanie, mládež, kultúru a šport 25. novembra 2024.

Podpora nadčasových zručností a konkurencieschopnosti prostredníctvom vysokoškolského vzdelávania

podkladový dokument predsedníctva

Riešenie nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a nedostatku zručností

V Draghiho správe z roku 2024¹ sa zdôrazňuje, že EÚ musí urýchlene riešiť svoje nedostatky v zručnostiach, aby udržala a posilnila svoju konkurencieschopnosť na globálnej scéne, keďže Európa v súčasnosti zaostáva, najmä v porovnaní so Spojenými štátmi a Čínou. V správe sa uvádza, že nedostatočné výsledky v oblasti základných zručností sú významnou prekážkou pri budovaní kvalifikovanej pracovnej sily. Zdôrazňuje sa v nej aj to, že nedostatok vysokokvalifikovaných pracovníkov sa v priebehu času pravdepodobne zvýši. Prognózy do roku 2035 naznačujú, že nedostatok pracovnej sily bude najvýraznejší vo vysokokvalifikovaných, nemanuálnych povolaniach, t. j. v povolaniach vyžadujúcich vysokú úroveň vzdelania, a bude spôsobený potrebou nahradzovania v dôsledku odchodu do dôchodku a meniaceho sa dopytu na trhu práce. V správe sa uvádza, že tento nedostatok zručností sa zhoršuje v dôsledku nedostatočného zosúladenia systémov vzdelávania a odbornej prípravy s dopytom po pracovnej sile, čo bráni tomu, aby Európa bola schopná účinne konkurovať v rýchlo sa vyvíjajúcom globálnom hospodárstve. Identifikujú sa v nej kritické oblasti, v ktorých je potrebné posilniť pracovnú silu v Európe, a to najmä pokiaľ ide o digitálne technológie, ekologické odvetvia a vyspelú výrobu. Ak sa Európa sústreďí na iniciatívy zamerané na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu, najmä v uvedených strategických odvetviach, bude schopná vybudovať konkurencieschopnejšiu, inovatívnejšiu a odolnejšiu pracovnú silu schopnú stimulovať udržateľný rast.

¹ Správa o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti, ktorú predložil Mario Draghi 9. septembra 2024.

Draghiho správa presadzuje európsky prístup k rozvoju zručností, ktorý využíva spoluprácu medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania, vládami a súkromným sektorom. Navrhuje sa v nej podpora silných cezhraničných partnerstiev, ktoré spájajú inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy s potrebami priemyselných odvetví. Začlenením príspevkov od rôznych zainteresovaných strán by členské štáty mohli reagovať na dopyt po zručnostiach v celej Európe prostredníctvom svojich systémov vzdelávania a odbornej prípravy. To by študentom umožnilo získať znalosti, zručnosti a kompetencie, ktoré sú nevyhnutné pre úspech vo svetovom hospodárstve. Nové zručnosti nielen posilňujú odborné schopnosti, ale významne prispievajú aj k osobnému rozvoju jednotlivca a umožňujú mu účasť na celoživotnom vzdelávaní.

EÚ spustila niekoľko kľúčových iniciatív zameraných na riešenie rozvoja zručností, medzi ktoré patrí európsky vzdelávací priestor, Európsky program v oblasti zručností, akčný plán digitálneho vzdelávania a Pakt o zručnostiach. Program Erasmus+ a iné národné a regionálne výmenné programy takisto zohrávajú kľúčovú úlohu pri rozvoji zručností prostredníctvom financovania projektov mobility a spolupráce, ktoré zlepšujú príležitosti na cezhraničné vzdelávanie.

Plánovaný európsky diplom

Podľa oznámenia Komisie² by aj plánovaný európsky diplom pomohol riešiť nedostatok zručností tým, že by podporil rozvoj programov so spoločným diplomom, ktoré by boli v úzkom súlade so súčasnými a budúcimi potrebami trhu práce vo všetkých členských štátoch. Cieľom európskeho diplomu by bolo umožniť združovanie zdrojov a odborných znalostí a ponúknuť vzdelávajúcim sa osobám prístup k špičkovým zručnostiam a poznatkom, ktoré sú rozhodujúce v rozvíjajúcich sa odvetviach, ako sú zelené technológie a digitálny priemysel. Presné vymedzenie kritérií pre navrhovaný európsky diplom, napríklad z hľadiska relevantnosti pre trh práce, ešte musí stanoviť Rada. Diskusie, ktoré sa uskutočnili v rámci procesu spoluvytvárania možného európskeho diplomu, sa týkali vzťahu s bolonským procesom, vnútorných a vonkajších aspektov zabezpečovania kvality a rozvoja navrhovaných iniciatív vzhľadom na vnútroštátne právomoci. Sú potrebné ďalšie rokovania, okrem iného aj vzhľadom na správu o konečných výsledkoch experimentálnych projektov politiky v rámci programu Erasmus+ o značke Európsky diplom a o možnom európskom právnom štatúte aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania. V záujme úplného riešenia nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a nedostatku zručností však Európa potrebuje rozmanitosť spoločných programov s dvojitém diplomom a dôležitých akcií v oblasti mobility a výmeny s plným uznávaním kreditov pre všetkých študentov. Otázka financovania možného európskeho diplomu – tak pre inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ako aj pre študentov – má zásadný význam aj z hľadiska konkurencieschopnosti a je potrebné o nej dôkladne diskutovať. Dlhodobá finančná životaschopnosť a poskytovanie rovnakých príležitostí pre všetky inštitúcie vysokoškolského vzdelávania sú kľúčom k zabezpečeniu spravodlivého a inkluzívneho sociálno-ekonomického rastu v Európe.

² Oznámenie Komisie z 27. marca 2024 o koncepcii európskeho diplomu [COM(2024) 144 final].

Podpora európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania na účely zvyšovania konkurencieschopnosti

V Draghiho správe sa zdôrazňuje, že napriek tomu, že Európa má vo vzdelávaní pevný základ, má ťažkosti s využitím tohto potenciálu pre hospodársky rast a konkurencieschopnosť. Okrem toho sa v uvedenej správe zdôrazňuje, že hoci Európa exceluje v celkovom dosiahnutom vzdelaní, pričom značná časť obyvateľstva má vysokoškolské vzdelanie, nie je schopná vyprodukovať vysokokvalifikovaných absolventov v kritických oblastiach, ako sú veda, technológia, inžinierstvo a matematika (STEM). Európske inštitúcie vysokoškolského vzdelávania majú potenciál vybaviť študentov špičkovými zručnosťami a podporovať inovácie. V Draghiho správe sa odporúča zvýšiť investície do výskumu a vývoja a vytvoriť inovačné ekosystémy, ktoré spájajú inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, startupy a priemysel. Tieto ekosystémy by inštitúciám vysokoškolského vzdelávania umožnili pôsobiť ako centrá technologického pokroku a priniesť prelomové objavy v oblastiach, ako je umelá inteligencia, zelená energia a biotechnológia. Premenou európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania na centrá špičkového výskumu a podnikateľskej činnosti môže EÚ podporiť technologické prelomové objavy, ktoré nielen zvýšia globálnu konkurencieschopnosť, ale zároveň vytvoria pracovné miesta s vysokou pridanou hodnotou a prilákajú talenty.

Okrem toho iniciatívy EÚ, ako sú aliancie európskych univerzít a programy Erasmus+ a Horizont Európa, zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore nadnárodnej spolupráce, čo inštitúciám vysokoškolského vzdelávania umožňuje vymieňať si najlepšie postupy, zdroje a inovačné vyučovacie metódy. Nadnárodná spolupráca nielen zvyšuje kvalitu vzdelávania a odbornej prípravy, ale pomáha aj kultivovať rozmanitú a prispôsobivú pracovnú silu, ktorá je nevyhnutná na podporu inovácií a hospodárskeho rastu v EÚ. Táto dynamická interakcia medzi vzdelávaním, výskumom a priemyslom môže inštitúciám vysokoškolského vzdelávania umožniť zohrávať kľúčovú úlohu pri formovaní konkurencieschopného a odolného hospodárstva EÚ schopného čeliť výzvam budúcnosti.

Predsedníctvo na základe predložených informácií vyzýva ministrov, aby na účely diskusie na túto tému zvažili nižšie uvedené otázky.

1. Ako by sme mohli podporiť nadčasové zručnosti a konkurencieschopnosť prostredníctvom plánovaného európskeho diplomu?
2. Ako možno podporiť európske inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, aby sa stali hnacími silami konkurencieschopnosti EÚ na celosvetovej úrovni?